

Vinci Rapport: Analyse van Deelname Nederlandse MKB bedrijven in Horizon2020 SME Instrument

Prof. Dr. Dries Faems, Rijksuniversiteit Groningen, d.l.m.faems@rug.nl

Prof. Dr. Alberto Di Minin, Scuola Superiore Sant'Anna

Dr. Chiara E. De Marco, Scuola Superiore Sant'Anna

Dr. Maria Karaulova, Scuola Superiore Sant'Anna

Inleiding

Als onderdeel van het innovatieprogramma Horizon2020 heeft de Europese Commissie in 2013 het SME instrument gelanceerd. De bedoeling van dit SME instrument is om Middelgrote en Kleine bedrijven (MKB) in Europa meer financiering te geven voor innovatie projecten die zich in de initiële ontwikkelingsfase bevinden en waarvoor het moeilijk is om alternatieve financieringsbronnen te vinden. Dit SME instrument is snel uitgegroeid tot één van de meest populaire subsidie instrumenten binnen het Horizon2020 programma. Meer dan 25% van alle aanvragen binnen het Horizon2020 programma vallen binnen het SME instrument. Voor de omkadering, uitvoering, en coördinatie van het SME instrument, heeft de Europese Commissie een apart agentschap opgericht: het Executive Agency for Small and Medium-Sized Enterprises (EASME). In dit rapport maken we gebruik van publiek beschikbare data van de EASME website om een overzicht te geven van de participatie van het Nederlandse MKB in het SME instrument. Voor een meer gedetailleerde beschrijving van het SME instrument, de inbedding van dit instrument binnen Horizon2020 en de resultaten op Europees niveau, verwijzen we naar het rapport: [SME Instrument – So Far So Good?: Expectations, Reality and Lessons to Learn](#)

Het SME Instrument is doorlopend geopend, en elke drie maanden, na de zogenaamde cut-off datum, worden overzichten gepubliceerd. Dit rapport maakt gebruik van alle gegevens sinds de lancering van het SME Instrument. In 2014 waren er drie cut-offs van fase 1 en twee fase 2. 2015 telt 4 cut-offs per elke fase, en 2016 telt twee cut-offs voor elke fase (de gegevens voor dit rapport werden verzameld in de zomer van 2016).

In dit rapport geven we eerst een korte beschrijving van de structuur van het SME Instrument. Vervolgens geven we een aantal gegevens over de participatie van het Nederlandse MKB in het SME Instrument. Daarna gaan we dieper in op de verspilling van Nederlands innovatietalent binnen het SME instrument. We eindigen dit rapport met een aantal specifieke aanbevelingen voor het Nederlandse Innovatiebeleid.

Structuur van het SME instrument

Het SME instrument is gericht op het ondersteunen van kleine en middelgrote ondernemingen die risicovolle R&D ondernemen en hiermee baanbrekende innovaties willen realiseren. Het SME Instrument is opgebouwd uit drie grote fasen: 1) Fase 1: concept en haalbaarheid; 2) Fase 2: demonstratie en markttoepassing; 3) Fase 3: commercialisering. Bedrijven kunnen financiering aanvragen voor elke fase, maar zijn niet verplicht alle fasen te doorlopen. Een bedrijf kan bijvoorbeeld onmiddellijk een Fase 2 aanvraag indienen. Hieronder geven we een kort overzicht van elke fase.

Fase 1- Concept en Haalbaarheid. In fase 1 worden bedrijven aangemoedigd om een business idee om te zetten in een business concept, rekening houdend met de technologische en commerciële risico's en de mogelijkheden van het idee. 10% van het totale SME Instrument budget wordt verdeeld in deze fase, en elke winnend project wordt beloond met een forfaitair bedrag van € 50.000. Het slagingspercentage van de ingediende projecten is slechts 10%. Financierbare activiteiten omvatten de risicobeoordeling, marktanalyses en design studie, het verkennen van de intellectuele eigendom (IP) regimes en strategieën, en het ontwikkelen van experimentele toepassingen. Fase 1 projecten hebben een maximale tijdsduur van 6 maanden en de belangrijkste output is een haalbaarheidsstudie met inbegrip van een uitgewerkt businessplan.

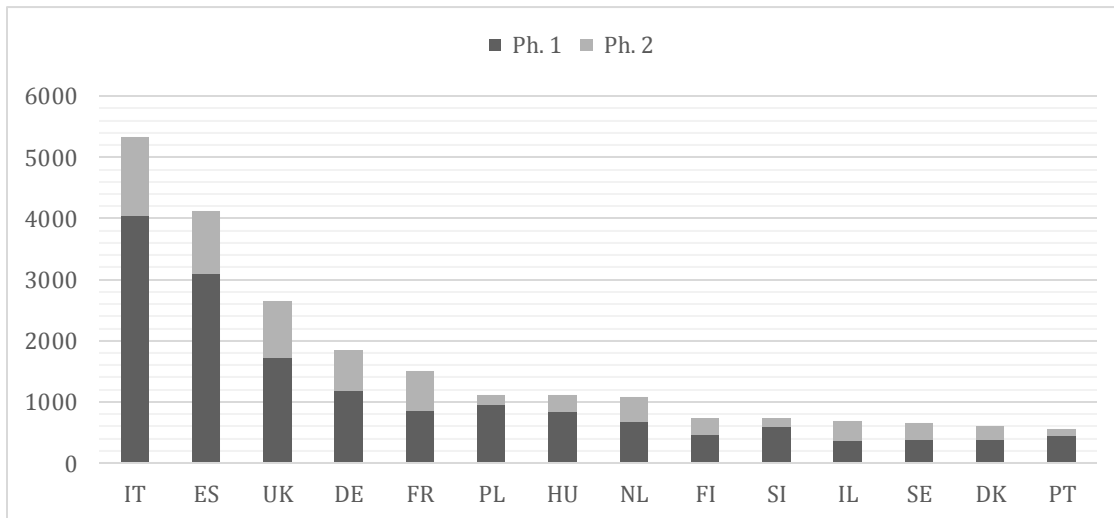
Fase 2 - Demonstratie en markttoepassingsprojecten. Fase 2 omvat activiteiten, zoals onderzoek en ontwikkeling, demonstratie en replicatie op de markt. Bijna 88% van de SME Instrument budget wordt verdeeld in deze fase en fondsen worden ingezet voor innovatieve projecten met sterke strategische bedrijfsplannen. Het succespercentage in fase 2 is zeker groter dan in fase 1, maar dit kan worden verklaard door het lagere aantal aanvragen in fase 2. De fondsen kunnen variëren tussen een minimum van € 500.000 en een maximum van € 2,5 miljoen. Fase 2 projecten duren tussen de 12 maanden en 2 jaar. Het resultaat van deze fase is een product, een proces of een dienst die is klaar om te concurreren op de markt, maar ook een 'investor-ready business plan'.

Fase 3 - Commercialisering. Fase 3 richt zich op het promoten van succesvolle projecten. Er zijn geen directe middelen toegekend voor deze fase en slechts 2% van de begroting wordt uitgetrokken voor deze fase, waarbij de Europese Commissie ondersteunt bij de commerciële exploitatie van innovaties als gevolg van fase 1 en fase 2 projecten. Deze ondersteuning kan bestaan uit het creëren van verbanden tussen private investeerders en klanten, brokerage-activiteiten, ondersteuning bij de toegang tot financiering via andere Europese programma's. Fase 3 was nog niet ingevoerd op het moment van de dataverzameling voor dit rapport.

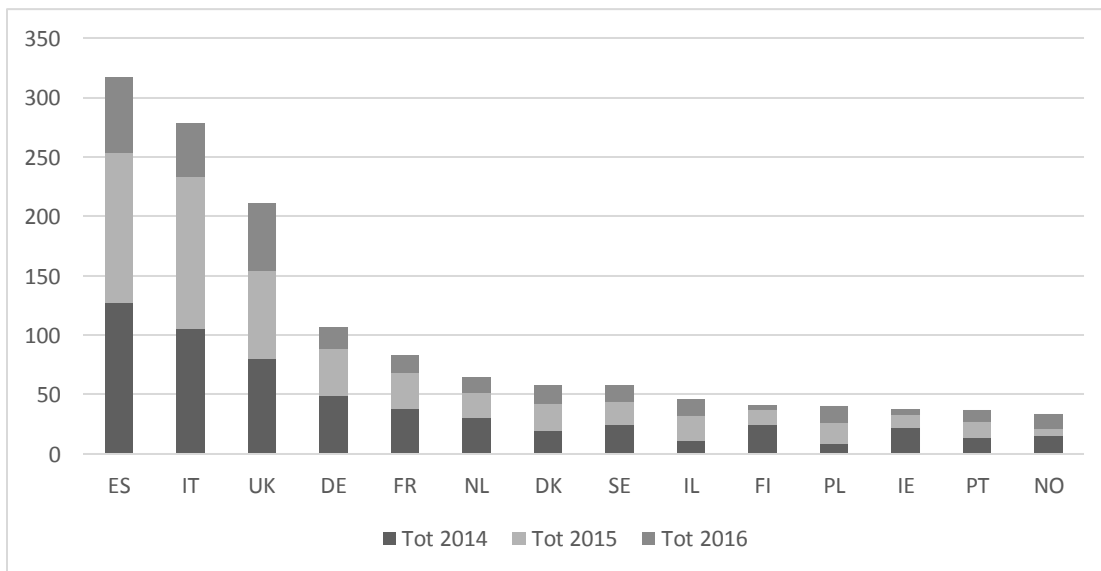
Positie van Nederlandse MKB in SME Instrument

Figuur 1, 2, en 3 geeft een overzicht van de meest actieve landen op het vlak van het aanvragen en winnen van projecten binnen Fase 1 en Fase 2 van het SME instrument. We stellen vast dat, als relatief klein land, het Nederlandse MKB relatief actief is het aanvragen en winnen van projecten binnen het SME instrument.

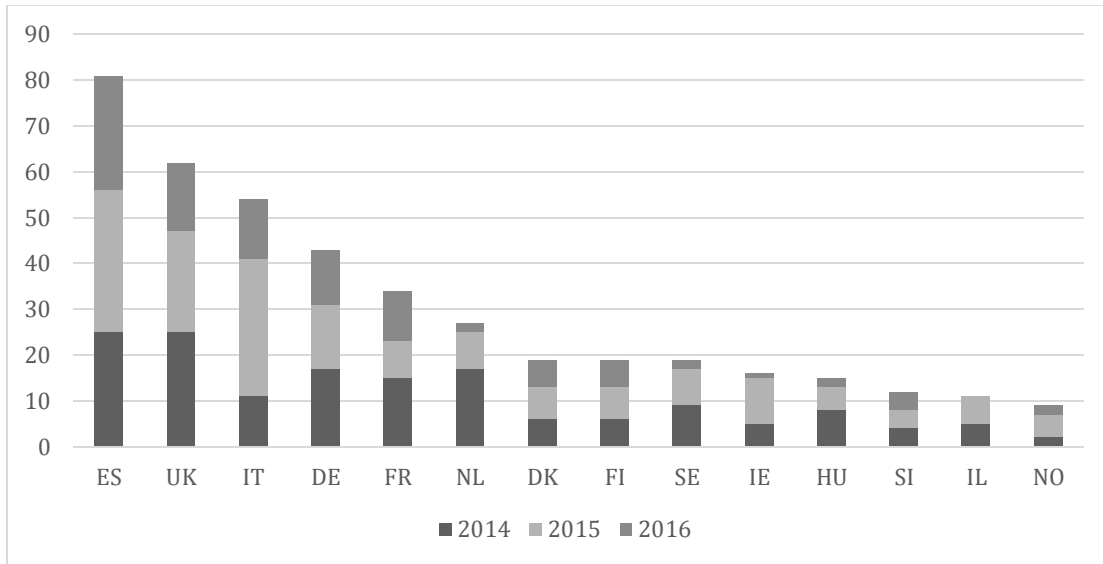
Figuur 1: Overzicht aantal aanvragen SME instrument

Figuur 2: Overzicht aantal Nederlandse bedrijven met winnende aanvragen Fase 1 SME instrument

Figuur 3: Overzicht aantal Nederlandse bedrijven met winnende aanvragen Fase 2 SME Instrument

Verspilling van innovatietalent Nederlandse MKB bedrijven

Een meer diepgaande analyse van de aanvragen van Nederlandse MKB bedrijven lijkt echter te wijzen op een aantal belangrijke aandachtspunten. Wanneer we kijken naar Fase 2 van het SME instrument blijkt dat in de bestudeerde periode 27 Nederlandse MKB bedrijven Fase 2 financiering hebben gekregen voor 20 projecten¹. Zoals Figuur 4 aangeeft, was er voor 3 van deze projecten een voorgeschiedenis van een Fase 1 project. Voor 17 projecten was er geen voorgeschiedenis van een Fase 1 project. Deze gegevens geven aan dat het succesvol verkrijgen en doorlopen van een Fase 1 project zeker geen noodzakelijke voorwaarde is om succesvol te zijn in een Fase 2 aanvraag. We moeten ook vaststellen dat bedrijven die succesvol waren in het verkrijgen van Fase 1 financiering niet automatisch doorstromen naar Fase 2. Van de 56 projecten met Fase 1 financiering, zijn er uiteindelijk maar 14 die geresulteerd hebben in een Fase 2 aanvraag (5 met een negatieve beoordeling in Fase 2, 6 met een positieve beoordeling zonder financiering in Fase 2, en 3 met een positieve beoordeling met financiering in Fase 2).

Tegelijkertijd stellen we vast dat er 12 projecten zijn die door de evaluatoren positief werden beoordeeld², maar waarvoor geen financiering beschikbaar was. De meest problematische gevallen zijn de 6 projecten die succesvol Fase 1 hebben doorlopen, een proposal voor Fase 2 hebben ontwikkeld die door evaluatoren positief werd beoordeeld, maar uiteindelijk geen financiering kregen. Hier kunnen we echt wel spreken over verspilling van innovatietalent. Ook de andere groep van 6 projecten die, zonder

¹ In een aantal fase 2 projecten waren meer dan één Nederlands MKB betrokken.

² Elk projectvoorstel wordt door drie onafhankelijke evaluator beoordeeld. Op basis van deze evaluatie krijgt elk voorstel een score. De voorstellen die boven een bepaalde 'threshold' score komen, worden gezien als financierbare projecten. Omwille van beperkingen in het budget kunnen niet alle financierbare projecten ook daadwerkelijk gehonoreerd worden. Uiteindelijk worden projecten binnen de groep van financierbare projecten met de hoogste scores daadwerkelijk gefinancierd.

Fase 1 financiering erin geslaagd zijn om een goed Fase 2 voorstel te ontwikkelen maar geen financiering krijgen is duidelijk een groep waarbij de teleurstelling groot moet zijn.

De Europese Commissie erkent dit problematische aspect en heeft daarom besloten om voorstellen die positief beoordeeld zijn, maar niet gefinancierd kunnen worden, een 'seal of excellence' te geven. Dit is een officieel document dat aangeeft dat deze bedrijven een hoogwaardig proposal hebben ontwikkeld voor het SME instrument. Op dit moment kunnen MKB bedrijven hier echter weinig mee aanvangen.

Figuur 4: Overzicht Fase 2 aanvragen met Nederlandse MKB bedrijven

Conclusie en aanbevelingen

Het SME Instrument is op korte tijd een populair en belangrijk instrument geworden om innovatie bij het MKB te stimuleren. Als we op Europees niveau vergelijken kunnen we vaststellen dat het Nederlandse MKB relatief actief en succesvol is in het SME instrument. Toch lopen Nederlandse MKB bedrijven een groot risico. Zo kunnen ze succesvol een Fase 1 project doorlopen en een kwaliteitsvol Fase 2 project ontwikkelen en uiteindelijk toch geen financiering krijgen omwille van de beperkte middelen die binnen het SME instrument aanwezig zijn.

Hier lijkt een belangrijke taak weggelegd voor Nederlandse instanties die zich ook bezig houden met het stimuleren van innovatie binnen het Nederlandse MKB. Ook op Nederlands niveau (zowel nationaal en regionaal) bestaan er een heleboel instrumenten die MKB bedrijven de mogelijkheid bieden om financiering te krijgen voor innovatie projecten. Deze instrumenten hebben echter elk hun eigen complexe aanvraagprocedure. Met andere woorden, er is geen afstemming tussen het SME instrument en de MKB instrumenten op nationaal en regionaal niveau binnen Nederland. Op basis onze analyse

pleiten wij dan ook sterk voor een betere coördinatie tussen het Europese SME instrument en Nederlandse MKB regelingen. Wij stellen voor dat Nederlandse bedrijven die, op basis van een Fase 2 aanvraag bij het SME instrument, wel een seal of excellence hebben gekregen maar geen financiering, op een administratief snelle en eenvoudige manier financiering kunnen krijgen uit gelijkaardige financieringsinstrumenten op nationaal of regionaal niveau. Op die manier wordt het risico dat hoogwaardige innovatie ideeën van Nederlandse MKB bedrijven onvoldoende financiering vinden verkleind. Tegelijkertijd zal dit het ook veel aantrekkelijker maken voor de ondernemers om daadwerkelijk een aanvraag in te dienen voor het SME instrument wat de visibiliteit van het Nederlandse MKB op Europees niveau alleen maar ten goede kan komen.